

Utlåtande 2011:173 RV (Dnr 327-876/2011)

Införande av parboendegaranti inom äldreomsorgen

Ersättningsmodell för basservice i vård- och omsorgsboende för medflyttande make/maka som inte har några omvårdnadsbehov

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. En parboendegaranti för äldre par införs inom äldreomsorgen.
2. Ersättningsmodell för basservice i vård- och omsorgsboende för medflyttande make/maka som inte har några omsorgsbehov, godkänns.
3. Parboendegaranti inom äldreomsorgen och ersättningsmodellen ska gälla från den 1 januari 2012.
4. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Joakim Larsson anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige har i budget för år 2011 beslutat att en parboendegaranti ska införas som ger förutsättningar till sammanboende för de äldre par som så önskar.

Sedan tidigare finns en parboendegaranti som gäller när båda makarna har behov av vård- och omsorgsboende. För makar med olika omvårdnadsbehov har hittills parboende varit möjligt i olika boendeformer inom samma boende. För att kommunfullmäktiges beslut i budget 2011 om parboendegaranti ska

kunna tillämpas inom vård- och omsorgsboende föreslår äldrenämnden att medflyttande maka/make ska kunna beviljas boende enligt 4 kap. § 2 SoL.

Vidare har stadsledningskontoret utarbetat ett förslag på ersättning för basservice i vård- och omsorgsboende.

Inom stadens valfrihetssystem finns ett flertal boenden med lägenheter som är lämpliga för parboende. I princip har dock parboende inom ett vård- och omsorgsboende hittills endast varit möjligt om båda makarna haft ett biståndsbeslut. Tillsammans med juridiska avdelningen på stadsledningskontoret har äldrenämnden tittat på möjligheten till parboende inom vård- och omsorgsboende i det fall endast den ena makan/maken har behov av ett sådant boende.

Stadsledningskontoret anser att en bestämmelse om ersättning för medflyttande har stöd i socialtjänstlagen där det finns möjlighet för kommunen att bevilja bistånd utöver det som är reglerat i lagen, beslutet fattas då enligt 4 kap. 2 § SoL. Beslutet kan då grunda sig på andra kriterier än att den enskilde har ett omvårdnadsbehov, t.ex. att den äldre vill bo med sin maka/make på ett vård- och omsorgsboende.

Beredning

Ärendet om parboendegaranti har beretts av äldrenämnden. Ersättningsmodell för basservice i vård- och omsorgsboende för medflyttande make/maka som inte har några omsorgsbehov har initierats av stadsledningskontoret och därefter remitterats till stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen, Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen, Spånga-Tensta, Södermalm, Älvsjö och Östermalm.

Bromma stadsdelsnämnd anser att det är viktigt ur ett brukarperspektiv att stadens parboendegaranti inte riskerar att påverkas negativt av ekonomisk förhandling mellan beställare och utförare.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ser positivt på att en parboendegaranti införts för att ge de äldre par som så önskar förutsättningar till fortsatt sammanboende.

Farsta stadsdelsnämnd instämmer i förslaget att ersättning för basservice ska utgå för den medflyttande.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget på ersättningsmodell i vård- och omsorgsboende i samband med parboendegaranti inom äldreomsorgen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att en fast ersättning för basservice för den medflyttande maken/makan är att föredra framför att ersättningen

måste förhandlas i varje enskilt fall. Förslaget behöver förtydligas så att det framgår om kostnaden för maten är inräknad i ersättningen för basservice. Ersättningen till utföraren när en medflyttande make/maka bor kvar på vård- och omsorgsboendet i väntan på erbjudande om ett alternativt boende bör förtydligas.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser bland annat att det är viktigt ur ett brukar- och likställighetsperspektiv att stadens parboendegaranti inte riskerar att påverkas negativt av ekonomisk förhandling mellan beställare och utförare.

Norrmalms stadsdelsnämnd är positiv till förslaget men anser att det, i samband med att parboendegaranti införs, behöver tydliggöras vad som gäller för den efterlevande om den som beviljats insats i form av vård- och omsorgsboende avlider eller om parboendet av annan anledning inte längre är aktuellt.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd instämmer i stort med stadsledningskontorets förslag som beskriver vilka principer som ska gälla för ersättning till utförarna för den medflyttande. Dock anser nämnden att beskrivningen av vilka tjänster som ingår i basservicen mer exakt bör beskrivas.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd stödjer förslagen men nämndens kostnader kan öka beroende på efterfrågan.

Skärholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till stadsledningskontorets förslag att de äldre ges möjlighet att kunna bo tillsammans så länge de önskar oavsett makans/makens vårdbehov och att boendet är utformat på ett så lämpligt sätt som möjligt.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd bedömer att förslaget innebär en avvägd modell där ersättningen grundas utifrån behovet i det enskilda fallet.

Södermalms stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget om ersättningsmodell för basservice i vård- och omsorgsboenden för medflyttande maka/make som inte har några omvårdnadsbehov.

Älvsjö stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att äldre ges möjlighet att kunna bo tillsammans oavsett makans/makens vårdbehov och att boendet är utformat på ett så lämpligt sätt som möjligt.

Östermalms stadsdelsnämnd är i stort sett positiv till förslaget som rätt tillämpat inte bör ge någon extrem kostnadsökning för staden.

Mina synpunkter

Att kunna tillbringa de sista åren i livet tillsammans med sin make, maka eller partner är för de allra flesta av avgörande betydelse för hälsa och välbefinnande. Behoven är mycket skiftande. En del par behåller hälsan och bor kvar hemma länge, andra kan bo tillsammans i någon av de boendeformer som staden erbjuder. Parboende kan se ut på olika sätt, antingen i gemensam lägenhet,

i parkopplade lägenheter intill varandra, i separata lägenheter i samma hus eller i närheten. Det senare är mest efterfrågat i de fall där den ena personen är mycket sjuk, inte sällan med en demensdiagnos och den andra i stort sett frisk.

Det är också dessa fall som tidigare har visat sig svårast att lösa när behovet uppstår. Det är viktigt att alltid söka finna individuella lösningar för varje par som önskar leva tillsammans även där den ena är demenssjuk eller psykiskt sjuk.

För att en frisk person ska kunna ta en plats på ett boende i anspråk justerar vi därför reglerna och gör det möjligt att göra en bostadsbedömning baserad på behovet att fortsätta att bo tillsammans med sin make, maka eller sambo. Vi slår även fast en ersättning som utgår för den medföljande till den som driver boendet.

Totalt sett i staden handlar det enligt en kartläggning genomförd av stadsdelarna inte om mer än ett sextiototal par som har bett att få bo tillsammans. De allra flesta fall har tillgodosetts inom ramen för de regler som gäller i dag. För att samma regler ska gälla för alla och för att inte skapa onödigt oro hos de människor som berörs finner vi det dock angeläget att justera regelverket. I Stockholm arbetar vi för att äldreomsorgen ska vara trygg, värdig och utgå från individens behov. Den som lever tillsammans med någon ska kunna fortsätta med det även när omsorgsbehovet ökar.

Bilaga

Reservationer m.m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. I huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Utöka provboendetiden till sex månader.
3. Därutöver anföra följande

Det är mycket bra att Stockholm äntligen har kommit så långt att gifta äldre får rätt att bo tillsammans livet ut. Vi vill dock påpeka vikten av jämlik bedömning över hela staden, alla stadsdelar skall kunna erbjuda möjligheten till parboende.

Det är också viktigt att man inte utesluter par där den ena maken är dement eller har psykiska funktionshinder. Dessa par är de mest utsatta och sårbara. Eftersom man har individuell prövning av alla insatser så menar vi att man bör kunna hitta lösningar

för även dessa par. En make/maka som är helt pigg och frisk kommer med all sannolikhet inte att välja ett demensboende. Däremot kan det finnas äldre par där båda har stort behov av vård men den ene inte är klassad som dement som borde få tillgång till gemensamt boende för dementa.

Vi vill också utöka provboendetiden till 6 månader. En flytt på gamla dagar är upp slitande och besvärlig och det tar tid att komma in i vanlig rytm. Det kan vara svårt att göra en snabb bedömning av hur det nya boendet fungerar.

Det förtjänar att påpekas att det med nuvarande regler inte går att få trygghetsboende innan man fyllt 75 år.

Det finns också delar i förslaget som förvaltningen tar upp som behöver tydliggöras. Det råder vissa oklarheter kring hur den medflyttandes hyra i det ordinarie boendet ska ersättas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. En parboendegaranti för äldre par införs inom äldreomsorgen.
2. Ersättningsmodell för basservice i vård- och omsorgsboende för medflyttande make/maka som inte har några omsorgsbehov, godkänns.
3. Parboendegaranti inom äldreomsorgen och ersättningsmodellen ska gälla från den 1 januari 2012.
4. Beslutet i ärendet justeras omedelbart.

Stockholm den 23 november 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Joakim Larsson

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Karin Wanngård* och *Tomas Rudin* (båda S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. utöka provboendetiden till sex månader

3. besittningsskyddet inte ska skrivas bort i kontrakten
4. att också par där den ene har demens eller psykisk funktionsnedsättning ska kunna omfattas av parboendegarantin
5. matavgifterna per automatik ska ingå för den medflyttande

Det är glädjande att denna fråga nu löses, så att par ska kunna få bo tillsammans även där bara den ena partnern har behov av vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg. Frågan om parboendegaranti var, bl. a. på Miljöpartiets initiativ, uppe för omröstning i kommunfullmäktige redan i juni 2010. Den borgerliga majoriteten röstade då ner vårt förslag att i riktlinjerna för äldreomsorgen skriva in rätten för par att bo ihop på vård- och omsorgsboende. Det är positivt att frågan om denna rätt nu äntligen förverkligas och det är viktigt att parboendegarantin börjar gälla snarast. Många par har kommit i kläm och fått utstå stort lidande, som en skilsmässa kan innebära i en besvärlig tid i livet.

Det kan även vara av värde med en längre tid för provboende än tre månader, då det är svårt att i förväg veta vilka påfrestningar det kan innebära att bo tillsammans i samma lägenhet inom ett vård- och omsorgsboende. Miljöpartiet vill därför utöka provboendetiden till 6 månader.

Äldreförvaltningen skriver att även om det finns en möjlighet att förhandla bort besittningsskyddet skulle det vara orimligt att tvinga den enskilde att flytta om denne avyttrat sin tidigare bostad. De anser att kontraktet bör formuleras så att det framgår att kontraktet kan komma att sägas upp och att den enskilde ska erbjudas annat boende om så behövs. Vi menar att besittningsskyddet inte ska behöva skrivas bort. Det är en viktig trygghet för den medflyttande att veta att den ska kunna bo kvar om den så önskar, i det som blivit dennes nya hem. Det hindrar inte att förvaltningen kan erbjuda andra bättre alternativ den dagen personen blir ensam och inte själv har behov av omsorgsboendet. Men den enskilde måste ha rätt att kunna bo kvar.

Det är också viktigt att man inte utesluter par där den ena maken är dement eller har psykiska funktionshinder. Dessa par är de mest utsatta och sårbara. Eftersom man har individuell prövning av alla insatser så menar vi att man bör kunna hitta lösningar för även dessa par. En make/maka som är helt pigg och frisk kommer med all sannolikhet inte att välja ett demensboende. Däremot kan det finnas äldre par där båda har stort behov av vård men den ene inte är klassad som dement som borde få tillgång till gemensamt boende för dementa.

I likhet med pensionärsrådet anser Miljöpartiet att matavgifterna inte per automatik ska ingå för medflyttande make/maka. Den som kan laga mat ska självklart fortfarande få göra det och inte tvingas betala för färdiglagad mat. Det senare riskerar att i onödan göra den medflyttande mer osjälvständig och skynda på det egna åldrandet. En aspekt som bör lyftas är att den medflyttande troligtvis medför att den vårdbehövande mår betydligt bättre och får bättre omsorg än vad som annars skulle vara fallet.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag bifalles i huvudsak.
2. Därutöver vill jag framföra följande.

Vänsterpartiet anser att stadens parboendegaranti ska garantera att makar får hjälp att hitta en bra boendelösning efter makarnas önskemål och förutsättningar. Det är därför utmärkt att möjligheten öppnas för att bevilja bistånd till boende enligt 4 kap § 2 SoL för medflyttande make/maka som inte själv har behov av vård- och omsorgsboende.

Vi vill däremot inte utesluta möjligheten för parboende där den ena parten till exempel är demenssjuk eller psykiskt sjuk, eftersom det som äldreborgarrådet påpekar i sina synpunkter alltid är viktigt att söka efter individuella lösningar för varje par som önskar leva tillsammans.

Det är också bra att ett provboende införs, eftersom det kan vara svårt att i förväg sätta sig in i hur boendet passar för medflyttande maka/make. Vi menar dock att tiden för provboendet bör utökas till sex månader, så att tillräcklig tid finns att verkligen känna efter hur det fungerar.

En fråga som inte är tydligt utredd i förslaget är hur hyran i den ordinarie bostaden för medflyttande make/maka ska ersättas. Ekonomiska skäl får inte hindra provboende, alla makar ska i det avseendet ha samma möjligheter.

Om det inte längre är aktuellt med parboende i ett enskilt fall måste den medflyttande makan/maken garanteras möjlighet till förtur till annat lämpligt boende. Boendesituationen måste i dessa fall lösas i fullt samförstånd med de berörda.

Det redovisas olika uppfattningar i remissvaren om det ska vara en schablonersättning eller en förhandlad ersättning för basservicen. Vi utgår ifrån att den valda lösningen följs upp, så att eventuella negativa effekter uppmärksammas.

ÄRENDET

Kommunfullmäktige har i budget för år 2011 beslutat att en parboendegaranti ska införas som ger förutsättningar till sammanboende för de äldre par som så önskar.

Sedan tidigare finns en parboendegaranti som gäller när båda makarna har behov av vård- och omsorgsboende. För makar med olika omvårdnadsbehov har hittills parboende varit möjligt i olika boendeformer inom samma boende. För att kommunfullmäktiges beslut i budget 2011 om parboendegaranti ska kunna tillämpas inom vård- och omsorgsboende föreslår äldrenämnden att medflyttande maka/make ska kunna beviljas boende enligt 4 kap. § 2 SoL.

Vidare har stadsledningskontoret utarbetat ett förslag på ersättning för bas-service i vård- och omsorgsboende.

Inom stadens valfrihetssystem finns ett flertal boenden med lägenheter som är lämpliga för parboende. I princip har dock parboende inom ett vård- och omsorgsboende hittills endast varit möjligt om båda makarna haft ett biståndsbeslut. Tillsammans med juridiska avdelningen på stadsledningskontoret har äldrenämnden tittat på möjligheten till parboende inom vård- och omsorgsboende i det fall endast den ena makan/maken har behov av ett sådant boende.

Införande av parboendegaranti inom äldreomsorgen

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2011 enligt förvaltningens förslag till beslut.

Reservation anfördes av vice ordförande Christopher Ödmann m.fl. (MP), *bilaga*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S), *bilaga*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Ärendet

För att införa en parboendegaranti i enlighet med kommunfullmäktiges beslut har äldreförvaltningen gjort en översyn av vilka möjligheter som redan finns till parboende oavsett om makarna har olika omvårdnadsbehov. Vidare har en utredning gjorts av möjligheten till parboende i vård- och omsorgsboende med hänsyn till gällande lagstiftning och stadens ersättningssystem.

Definitioner

I ärendet används benämningen makar men i likhet med den parboendegaranti som regleras i socialtjänstförordningen avses här makar, sambos eller registrerade partners. Med parboende avses boende i samma rum, lägenhet eller inom samma boende. Vilket alternativ som kan bli aktuellt är beroende på makarnas behov och önskemål.

Befintliga möjligheter till parboende

Boenden med flera boendeformer

I staden finns ett stort antal boenden, såväl kommunala som privata, som består av olika boendeformer, t.ex. trygghetsboende och vård- och omsorgsboende. Det finns därför goda möjligheter för makar med olika omvårdnadsbehov att bo nära varandra men i olika boendeformer. Denna lösning kan vara särskilt lämplig i de fall den ena partnern är i behov av demensboende.

Parlägenheter med olika boendeformer

På Löjtnantsgården, som är ett boende i privat regi, finns fyra sammankopplade parlägenheter. Varje lägenhet består två sammanbyggda lägenheter med separata ingångar. Den ena lägenhet ingår i ett vård- och omsorgsboende (demens eller somatiskt) och den andra lägenheten tillhör seniorboendet. Detta innebär att makarna kan bo gemensamt även om den makan/maken bor på ett demensboende. Om det inte längre är aktuellt med parboende erbjuds makarna andra lägenheter inom boendet. Ytterligare sex sammankopplade parlägenheter kommer att finnas vid Vädurens äldreboende på Norrmalm efter pågående ombyggnation.

Servicehusboende

Till servicehus kan två makar flytta även om endast den ena makan/maken har ett biståndsbeslut.

Möjlighet till parboende i vård- och omsorgsboende

Inom stadens valfrihetssystem finns ett flertal boenden med lägenheter som är lämpliga för parboende. I princip har dock parboende inom ett vård- och omsorgsboende hittills endast varit möjligt om båda makarna haft ett biståndsbeslut. Tillsammans med juridiska avdelningen har äldreförvaltningen tittat på möjligheten till parboende inom vård- och omsorgsboende i det fall endast den ena makan/maken har behov av

ett sådant boende.

Likställighetsprincipen i kommunallagen innebär att kommunen ska behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat, t.ex. den enskilde har ett omvårdnadsbehov som kan tillgodoses på ett vård- och omsorgsboende. Om en person bor på ett vård- och omsorgsboende utan biståndsbeslut kan kommunen inte enligt nu gällande avtal betala ut någon ersättning till utföraren och inte heller ta ut avgifter. Detta innebär bl.a. att den enskilde inte omfattas av maxtaxan och kan därmed t.ex. inte få reducerad avgift för matkostnader.

Hälso- och sjukvård

Enligt juridiska avdelningens bedömning omfattar inte kommunens hälso- och sjukvårdsansvar i särskilda boendeformer personer som inte har behov av vård- och omsorgsboende. Dock måste alltid en riskbedömning göra ur hälso- och sjukvårdssynpunkt. Detta innebär att om det krävs för att ge en god och säker hälso- och sjukvård ska den medflyttande makan/maken kunna få ta del av det kommunala hälso- och sjukvårdsinsatserna.

Biståndsbeslut för medflyttande maka/make

I socialtjänstlagen finns en möjlighet för kommunen att bevilja bistånd utöver det som är reglerat i lagen, beslutet fattas då enligt 4 kap. 2 § SoL. Beslutet kan då grunda sig på andra kriterier än att den enskilde har ett omvårdnadsbehov, t.ex. att den äldre vill bo med sin maka/make på ett vård- och omsorgsboende. Ett beslut enligt denna paragraf kan inte överklagas genom förvaltningsbesvär, utan endast genom laglighetsprövning/kommunalbesvär. Beslutet kan formuleras med ett förebehåll som innebär att beslutet kan komma att omprövas vid väsentligt förändrade förhållanden t.ex. att maken/makan som har behov av vård- och omsorgsboende inte längre bor på aktuellt boende

Kvarboende

Enligt hyreslagen har en hyresgäst en principiell rätt till förlängning av hyresavtalet när hyresvärden säger upp avtalet, s.k. direkt besittningsskydd, detta gäller även för lägenheter inom ett vård- och omsorgsboende. Det kan skrivas in i kontraktet att den enskilde inte kan bo kvar i lägenheten om det inte längre är aktuellt med parboende. Den enskilde måste dock erbjudas ett alternativt boende om den tidigare bostaden avyttrats. Om inte utföraren har något lämpligt alternativ kan servicehuslägenhet vara en möjlighet då dessa förmedlas av stadsdelsförvaltningarna.

Ersättning till utföraren

Eftersom den medflyttande makan/maken inte har några omvårdnadsbehov är stadens ersättningssystem för vård- och omsorgsboenden inte tillämpligt då detta utgår

från en vårdnivåbedömning. I och med att den enskilde tar del av viss basservice som finns på boendet såsom tillgång till personal dygnet runt, trygghetslarm, hälso- och sjukvårdsinsatser och gemensamma aktiviteter är det rimligt att någon form av ersättning utgår till utföraren. Det finns dock idag ingen fastställd ersättning för denna form av service i vård- och omsorgsboende.

Avgifter

I stadens avgiftssystem finns reglerad hur avgifter ska beräknas för makar och registrerade partners. Den medflyttande makan/maken betalar hyra och matavgift enligt gällande regler däremot tas ingen omsorgsavgift så länge inget omvårdnadsbehov föreligger.

Parboende i andra kommuner

Under utredningen har äldreförvaltningen varit i kontakt med ett antal kommuner, Göteborg, Haninge, Linköping och Nacka, som tillämpar parboendegaranti. Samtliga kommuner utom Haninge har valt att fatta ett biståndsbeslut om vård- och omsorgsboende även för den maka/make som inte har behov av vård- och omsorgsboende.

I Göteborg fattas beslut för medflyttande maka/make enligt SoL 4:2. En ersättning utgår för basservice samt ersättning för utförda hemtjänstinsatser. Den medflyttande makan/maken har rätt att bo kvar i vård- och omsorgsboende om parboende inte längre är aktuellt. Det skrivs dock in i kontraktet att de kan vara tvungna att byta till en annan lägenhet som inte är avsedd för makar. 3 månaders provboende rekommenderas för den maka/make som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende. Denne har då möjlighet att prova på hur det är att bo inne på ett vård- och omsorgsboende innan de avyttrar sin bostad. Parbogarantin gäller inte i demens- eller psykiatriskt boende.

Linköping och Nacka kommun fattar beslut enligt SoL 4:1. Ersättning utgår enligt ersättningsnivå (lägsta nivå). Den enskilde har ett gynnande beslut om vård- och omsorgsboende och har alltså rätt att bo kvar om makan/makan med behov avlider eller flyttar. Den enskilde kan dock få hjälp att hitta ett annat boende om de inte önskar bo kvar i vård- och omsorgsboendet. I Nacka tillämpas inte parboende i demensboende.

De kommuner som valt att fatta biståndsbeslut för medflyttande maka/make uppger framförallt juridiska aspekter, oklarheter kring HSL-ansvar, ersättning till utförare samt möjligheten att ta ut avgifter som skäl till att de valt den lösningen. Deras uppfattning är också att i de flesta fall har också den medflyttande makan/maken ett visst omvårdnadsbehov. Det är sällan en person som är helt oberoende av hjälpinsatser har valt att flytta med till ett vård- och omsorgsboende.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av äldreförvaltningen. En arbetsgrupp med representanter från

biståndshandläggare, utförarchefer från egen regi och privat utförare, Micasa samt stadsledningskontorets juridiska avdelning har varit delaktiga i arbetet. Kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR) och äldrenämndens handikappråd (HKR) har tagit del av ärendet den 15 mars 2011.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Parboende inom samma boende/hus men i olika boendeformer tillämpas redan idag. Genom den mångfald av utförare och boenden som finns kan i de flesta fall önskemål om parboende lösas genom dialog och samverkan mellan de berörda makarna, biståndshandläggaren och utföraren. Förutom de olika alternativ som nämnts kan många utförare dessutom ha ytterligare lösningar för parboende, t.ex. gästlägenheter som kan hyras ut under en längre tid. Stadens parboendegaranti ska garantera att makar som så önskar får hjälp att hitta en lämplig boendelösning efter deras önskemål och förutsättningar.

Parboende i olika boendeformer

När det gäller parboende i olika boendeformer eller sammankopplade parlägenheter krävs inga ändringar i riktlinjer för biståndshandläggning enligt SoL och LSS inom äldreomsorgen. I köhanteringssystemet kan anges om den som står i kö till vård- och omsorgsboende önskar en sammankopplad parlägenhet.

Parboende i vård- och omsorgsboende

Biståndsbeslut enligt 4 kap. § 2 SoL

Förvaltningen föreslår att medflyttande maka/make som inte har behov av vård- och omsorgsboende beviljas bistånd i form av boende enligt 4 kap. § 2 SoL. Av beslutet ska framgå att det kan komma att omprövas vid väsentligt förändrade förhållanden t.ex. att maken/makan som har behov av bistånd inte längre bor på aktuellt boende. Vidare föreslår förvaltningen att den medflyttande makan/maken ska kunna få ta del av hälso- och sjukvårdsinsatser i boendet om det krävs för att den säkerställa en god och säker hälso- och sjukvård för den enskilde. Den enskilde kan dock alltid välja att fortsätta gå till sin tidigare husläkare om så önskar.

Om behov uppstår kan den enskilde beviljas hemtjänst som då utförs av boendet. Förvaltningen föreslår att den stadsdelsförvaltning som fattat beslut om boendet också ska handlägga ansökan om hemtjänst.

Provboende

Det kan vara svårt att förutse vilka påfrestningar det kan innebära att bo tillsammans i samma lägenhet inom ett vård- och omsorgsboende. Förvaltningen föreslår därför att den maka/make som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende ska rekommenderas 3-månaders provboende innan de avyttrar sin bostad.

Kvarboende

Även om det finns en möjlighet att förhandla bort besittningsskyddet skulle det vara orimligt att tvinga den enskilde att flytta om denne avyttrat sin tidigare bostad. Däremot bör kontraktet formuleras så att det framgår att kontraktet kan komma att sägas upp och att den enskilde ska erbjudas annat boende om så behövs. I dagsläget finns servicehuslägenheter att erbjuda alternativt att utföraren har tillgång till seniorbostäder. När det gäller lägenheter i trygghetsboende förmedlas dessa av bostadsförmedlingen. Förvaltningen avser att ta kontakt med bostadsförmedlingen för att utreda möjligheten till förtur.

Begränsningar

Alla boenden inom valfrihetssystemet har inte möjlighet att erbjuda parboende. I vård- och omsorgsboenden kan det behövas särskilt tillstånd för att fler än en person ska bo i en lägenhet. I Jämför Service kommer det att vara möjligt för utförarna att ange om möjlighet till parboende finns på just deras boende.

Förvaltningen anser inte att parboende ska vara möjligt inne på ett vård- och omsorgsboende med demensinriktning eller boende för psykiskt funktionsnedsatta om inte båda makarna har behov av ett sådant boende.

Ersättning till utföraren

Förvaltningen har tillsammans med stadsledningskontoret tittat på olika möjligheter till ersättning för basservice till utföraren. I stadens valfrihetssystem finns ett stort antal utförare och det är viktigt att det finns en enhetlig ersättning som gäller för alla utförare. Förvaltningen anser därför att stadens ersättningssystem bör kompletteras med en ersättningsnivå för basservice i vård- och omsorgsboende vid parboende. Om den medflyttande makan/maken beviljas hemtjänst får utföraren debitera beställande stadsdelsförvaltning enligt gällande ersättningssystem för hemtjänsten.

Ekonomiska konsekvenser

Merkostnader för ersättning för basservice till utföraren för den medflyttande makan/maken är i dagsläget svårt att kostnadsberäkna då denna ersättningsform inte är fastställd. En annan merkostnad som måste beaktas är om det inte längre är aktuellt med parboende och den medflyttande makan/makan måste bo kvar på vård- och omsorgsboendet i väntan på annat boende. I den situationen upptas en plats som utföraren inte kan belägga och därmed få ersättning för. Idag får utföraren ersättning i sju dagar enligt lägsta ersättningsnivå för tom plats. Ett alternativ kan vara att ersättning enligt lägsta nivå utgår så länge platsen inte kan beläggas. Ersättning enligt lägsta nivå till privata utförare är i år 1 146 kr/dygn.

Införande av parboendegaranti i vård och omsorgsboende

Vid ansökningar om parboende i vård- och omsorgsboende ska stadsdelsnämnderna besluta om boende enligt 4 kap. § 2 SoL för medflyttande maka/make i enlighet med förvaltningens förslag. Införandet av parboendegarantin medför att nuvarande riktlinjer för handläggning bör uppdateras. Förvaltningen föreslår att denna uppdatering sker i samband med den revidering av riktlinjerna som ska göras under 2011.

Införandet av parboendegarantin medför också ett behov av en ny ersättningsform. Förvaltningen föreslår att äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att ge stadsledningskontoret i uppdrag att utarbeta ett förslag på ersättning för basservice i vård- och omsorgsboende vid parboende. I avvaktan på att ersättning för basservice i vård- och omsorgsboende vid parboende fastställs av kommunfullmäktige, föreslår förvaltningen att stadsdelsnämnderna gör en individuell överenskommelse med utföraren vid parboende i vård- och omsorgsboende.

Förslag på ersättningsmodell för basservice i vård- och omsorgsboende för medflyttande make/maka som inte har några omvårdnadsbehov

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 maj 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Inom stadens valfrihetssystem finns ett flertal boenden med lägenheter som är lämpliga för parboende. I princip har dock parboende inom ett vård- och omsorgsboende hittills endast varit möjligt om båda makarna haft ett biståndsbeslut. Tillsammans med juridiska avdelningen på stadsledningskontoret har äldrenämnden tittat på möjligheten till parboende inom vård- och omsorgsboende i det fall endast den ena makan/maken har behov av ett sådant boende.

Likställighetsprincipen i kommunallagen innebär att kommunen ska behandla sina medlemmar lika om det inte finns sakliga skäl för något annat, t.ex. den enskilde har ett omvårdnadsbehov som kan tillgodoses på ett vård- och omsorgsboende.

Biståndsbeslut för medflyttande maka/make

I socialtjänstlagen finns en möjlighet för kommunen att bevilja bistånd utöver det som är reglerat i lagen, beslutet fattas då enligt 4 kap. 2 § SoL. Beslutet kan då grunda sig på andra kriterier än att den enskilde har ett omvårdnadsbehov, t.ex. att den äldre vill bo med sin maka/make på ett vård- och omsorgsboende. Ett beslut enligt denna paragraf kan inte överklagas genom förvaltningsbesvär, utan endast genom laglighetsprövning/kommunalbesvär. Beslutet kan formuleras med ett förbehåll som innebär att beslutet kan komma att omprövas vid väsenligt förändrade förhållanden t.ex. att ma-

ken/makan som har behov av vård- och omsorgsboende inte längre bor på aktuellt boende.

Avgifter

I stadens avgiftssystem finns reglerad hur avgifter ska beräknas för makar och registrerade partners. Den medflyttande makan/maken betalar hyra och matavgift enligt gällande regler däremot tas ingen omsorgsavgift så länge inget omvårdnadsbehov föreligger.

Parboende i andra kommuner

Under utredningen har äldrenämnden varit i kontakt med ett antal kommuner, Göteborg, Haninge, Linköping och Nacka, som tillämpar parboendegaranti. Samtliga kommuner utom Haninge har valt att fatta ett biståndsbeslut om vård- och omsorgsboende även för den maka/make som inte har behov av vård- och omsorgsboende.

I Göteborg fattas beslut för medflyttande maka/make enligt SoL 4:2. En ersättning utgår för basservice samt ersättning för utförda hemtjänstinsatser. Den medflyttande makan/maken har rätt att bo kvar i vård- och omsorgsboende om parboende inte längre är aktuellt. Det skrivs dock in i kontraktet att de kan vara tvungna att byta till en annan lägenhet som inte är avsedd för makar. 3 månaders provboende rekommenderas för den maka/make som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende. Denne har då möjlighet att prova på hur det är att bo inne på ett vård- och omsorgsboende innan de avyttrar sin bostad. Parboendegarantin gäller inte i demens- eller psykogeriatriskt boende.

Linköping och Nacka kommun fattar beslut enligt SoL 4:1. Ersättning utgår enligt ersättningsnivå (lägsta nivå). I exempelvis Nacka innebär det en ersättning till en enskild utförare på 968 kr/dygn för en medflyttande som inte har några omvårdnadsbehov. Den enskilde har ett gynnande beslut om vård- och omsorgsboende och har alltså rätt att bo kvar om makan/makan med behov avlider eller flyttar. Den enskilde kan dock få hjälp att hitta ett annat boende om de inte önskar bo kvar i ett vård- och omsorgsboende. I Nacka tillämpas inte parboende i demensboende.

Ersättning till utföraren

När den medflyttande makan/maken inte har några omvårdnadsbehov är stadens ersättningssystem för vård- och omsorgsboenden inte tillämpligt då detta utgår från en vårdnivåbedömning. I och med att den enskilde tar del av viss basservice som finns på boendet såsom tillgång till personal dygnet runt, trygghetslarm, hälso- och sjukvårdsinsatser och gemensamma aktiviteter är det rimligt att någon form av ersättning utgår till utföraren. Ambitionen är att finna en ersättningsmodell som kan accepteras av alla parter och som inte medför en utökad administration.

Den medflyttande makan/maken ska kunna få ta del av hälso- och sjukvårdsinsatser i boendet om det krävs för att säkerställa en god och säker hälso- och sjukvård för den enskilde. Den enskilde kan dock alltid välja att fortsätta gå till sin tidigare husläkare om så önskar.

Beslutet om parboende i förhållande till en privat vårdgivare kan anses vara en riktad upphandling av tjänst som varje nämnd måste göra vid behov. Behov och förutsättningar skiljer sig åt bland paren som ansöker om parboendegaranti och

ersättningen behöver anpassas efter det. Detta innebär att en schablonersättning inte kan väljas. Vid förhandling bör, med beaktande av de fastställda ersättningsnivåerna, ersättning för enbart basservice för medflyttande utan omvårdnadsbehov kunna beräknas till 40 % av nivå 1 utifrån ersättningsnivån per dygn till utförare av verksamhet i särskilda boenden för äldre. Ersättningen hamnar då på 458 kr per dygn för boenden i enskild regi och 435 kr per dygn för boenden i kommunal regi.

Ersättningen måste dock förhandlas i varje enskilt fall utifrån de förutsättningar som föreligger. Av beslutet ska det också framgå att det kan komma att omprövas vid väsentligt förändrade förhållanden t.ex. att maken/makan som har behov av bistånd inte längre bor på aktuellt boende. Gällande ersättningsnivåer för verksamhet i särskilda boenden för äldre och för hemtjänst i ordinärt boende, avlösning, ledsagning kan användas som vägledning när parterna förhandlar om lämplig ersättningsnivå för medflyttande maka/make presenteras nedan i tabell 1 och 2.

	Enskild regi kr/dygn	Kommunal regi kr/dygn
Nivå 1	1 146	1 087
Nivå 2	1 688	1 601
Nivå 3	1 994	1 892
Lokalschablon	103	103

Tabell 1. Ersättningsnivåer per dygn till utförare av verksamhet i särskilda boenden för äldre.

Nivå	Antal timmar per månad	Enskild regi kr/månad	Kommunal regi kr/månad
0	Enbart larm	60	59
1	0 – 1,4	305	298
2	1,5 - 2,4	606	591
3	2,5 – 3,4	888	866
4	3,5 – 6,4	1 205	1 175
5	6,5 – 10,7	2 411	2 350
6	10,8 – 15,1	3 927	3 829
7	15,2 – 23,7	5 449	5 313
8	23,8 – 32,4	8 431	8 220
9	32,5 – 37,6	10 252	9 996
10	37,7 – 52,8	13 732	13 389
11	52,9 – 68,0	18 106	17 653
12	68,1 – 83,1	22 668	22 101
13	83,2 – 98,3	26 271	25 614
14	98,4 – 113,5	32 538	31 725
15	113,6 – 136,2	38 611	37 646
16	136,3 – 166,5	44 954	43 830
17	166,6 – 227,2	56 594	55 179
18	Individuell bedömning		

Tabell 2. Ersättningsnivåer till taxan för hemtjänst i ordinärt boende, avlösning, ledsagning

Ersättning till utföraren

När den medflyttande makan/maken inte har några omvårdnadsbehov är stadens ersättningssystem för vård- och omsorgsboenden inte tillämpligt då detta utgår från en vårdnivåbedömning. I och med att den enskilde tar del av viss basservice som finns på boendet såsom tillgång till personal dygnet runt, trygghetslarm, hälso- och sjukvårdsinsatser och gemensamma aktiviteter är det rimligt att någon form av ersättning utgår till utföraren.

Stadsledningskontoret förordar att Stockholms stad på samma sätt som flertalet andra kommuner som infört parboendegaranti ska bevilja bistånd i form av boende enligt 4 kap. § 2 SoL för medflyttande maka/make som inte har behov av vård- och omsorgsboende. Utifrån detta ska sedan en överenskommelse om

ersättningsnivå utgå för basservice samt ersättning för utförda hemtjänstinsatser. Medflyttande make/maka med biståndsbehov nivåbedöms enligt 4 Kap. § 1 SoL och överenskommelse om ersättningsnivån ska, anser stadsledningskontoret, utgå utifrån detta.

Stadsledningskontoret anser att beslutet om parboende i förhållande till en privat vårdgivare kan anses vara en riktad upphandling av tjänst som varje nämnd måste göra vid behov. Behov och förutsättningar skiljer sig åt bland paren som ansöker om

parboendegaranti och ersättningen behöver anpassas efter det. Detta innebär att en schablonersättning inte kan väljas. Vid förhandling bör, med beaktande av de fastställda ersättningsnivåerna, ersättning för enbart basservice för medflyttande utan omvårdnadsbehov kunna beräknas till 40 % av nivå 1 utifrån ersättningsnivån per dygn till utförare av verksamhet i särskilda boenden för äldre. Ersättningen hamnar då på 458 kr per dygn för boenden i enskild regi och 435 kr per dygn för boenden i kommunal regi.

Ersättningen måste dock förhandlas i varje enskilt fall utifrån de förutsättningar som föreligger. Av beslutet ska det också framgå att beslutet kan komma att omprövas vid väsentligt förändrade förhållanden t.ex. att maken/makan som har behov av bistånd inte längre bor på aktuellt boende.

Avgifter

I stadens avgiftssystem finns reglerat hur avgifter ska beräknas för makar och registrerade partners. Stadsledningskontoret föreslår att den medflyttande maken/maken betalar hyra och matavgift enligt gällande regler men däremot tas ingen omsorgsavgift ut så länge inget omvårdnadsbehov föreligger. När omvårdnadsbehov föreligger hänvisas till gällande avgift för motsvarande tjänster.

BEREDNING

Ärendet om parboendegaranti har beretts av äldrenämnden. Därefter har ärendet om ersättningsmodell för basservice i vård- och omsorgsboende för medflyttande make/maka som inte har några omvårdnadsbehov initierats av stadsledningskontoret och remitterats till stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Kungsholmen, Norrmalm, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen, Spånga-Tensta, Södermalm, Älvsjö och Östermalm.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (MP), *bilaga*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

I det förslag om införande av parboendegaranti som beslutats av äldrenämnden fram-

håller äldreförvaltningen att det finns ett stort antal utförare i stadens valfrihetssystem och att det är viktigt att det finns en enhetlig ersättning som gäller alla utförare. I stadsledningskontorets förslag till ersättningsmodell framgår inte detta klart. Tvärtom ska förvaltningarna förhandla med utförarna om lämplig ersättningsnivå för medflyttande make/maka. Stadsledningskontoret gör bedömningen att beslut om parboende i förhållande till en privat vårdgivare kan anses vara en riktad upphandling av tjänst som varje nämnd måste göra vid behov.

Enligt förvaltningens mening är det viktigt ur ett brukarperspektiv att stadens parboendegaranti inte riskerar att påverkas negativt av ekonomisk förhandling mellan beställare och utförare. Förvaltningen anser att staden vid upphandling av utförare av vård- och omsorgsboende ska säkerställa stadens parboendegaranti i förfrågningsunderlag och i avtal och att ersättning för basservice i vård- och omsorgsboende därigenom regleras. Det bör också regleras i avtal att stadens ersättningssystem för övriga biståndsbeslutade insatser gäller medflyttande make/maka.

I ärendet om införande av parboendegaranti skriver äldreförvaltningen att *det kan skrivas in i kontraktet att den enskilde inte kan bo kvar i lägenheten om det inte längre är aktuellt med parboende. Den enskilde måste erbjudas alternativt boende om den tidigare avyttrats. Om inte utföraren har något lämpligt alternativ kan servicehuslägenhet vara en möjlighet då dessa förmedlas av stadsdelsförvaltningarna.* Förvaltningen vill framhålla att med Kommunfullmäktiges beslut om att på sikt omvandla stadens servicehus till trygghetsboenden, är detta en kortsiktig lösning.

Ekonomiska konsekvenser

I förslag till parboendegaranti konstaterar äldreförvaltningen att merkostnad för ersättning för basservice kan vara svår att kostnadsberäkna då denna ersättningsform inte är fastställd. I sitt förslag till ersättningsmodell för basservice tar dock inte stadsledningskontoret upp några ekonomiska konsekvenser.

En annan merkostnad som måste beaktas, enligt äldreförvaltningens förslag till parboendegaranti, är när det inte längre är aktuellt med parboende och den medflyttande maken/makan måste bo kvar i vård- och omsorgsboende i väntan på annat boende. Då upptas en plats som utföraren inte kan belägga och få ersättning för. Idag får utföraren ersättning i sju dagar enligt lägsta ersättningsnivå för tom plats. Ett alternativ kan enligt äldreförvaltningen vara att ersättning enligt lägsta nivå utgår så länge platsen inte kan beläggas. Ersättning enligt lägsta nivå till privata utförare är i år 1 146 kronor per dygn.

Enligt förvaltningens bedömning kan parboende i vård- och omsorgsboende där den ena maken inte har omvårdnadsbehov inte förväntas bli omfattande. En ersättning på 1 146 kronor per dygn kan ändå bli en betydande merkostnad för stadsdelsnämnden om det blir svårt att erbjuda annan bostad inom rimlig tid.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den

29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att en parboendegaranti införts för att ge de äldre par som så önskar förutsättningar till fortsatt sammanboende. Sedan tidigare finns en parboendegaranti som gäller när båda makarna har behov av vård- och omsorgsboende. För äldre par med olika omvårdnadsbehov har hittills parboende varit möjligt i olika boendeformer inom samma boende. Förvaltningen har dock alltid erbjudit äldre par som önskar bo tillsammans boende inom servicehus.

Det är också positivt att en ersättning lämnas till utförarna även för den av makarna som inte har ett omvårdnadsbehov som är så omfattande att ett vård- och omsorgsboende skulle vara aktuellt om det inte vore föranlett av ett parboende. Förvaltningen är dock tveksam till om den föreslagna ersättning, 458 kronor per dygn för boende i enskild regi och 435 kronor per dygn för boende i kommunal regi täcker de kostnader som detta medför för aktuell utförare. I de fall makarna väljer att bo i separata lägenheter inom boendeenheten kommer det medföra ett intäktsbortfall. Om ersättningen måste förhandlas i varje enskilt fall utifrån de förutsättningar som föreligger kan olika ersättningar komma att tillämpas. Det finns då en risk för att ersättningen inte blir likvärdig för de olika utförarna. En förutsättning för att kunna tillämpa detta är att en mer utförlig övergripande vägledning finns för förvaltningarna att utgå ifrån.

Vidare anser förvaltningen att problem kan uppstå när beslutet kan komma att omprövas vid väsentligt förändrade förhållanden t ex att maken/makan som har behov av bistånd inte längre bor på aktuellt boende. Servicehusen i staden är under successiv omvandling till trygghetsboenden och trygghetsboenden förmedlas via Bostad Stockholm. Om den maka/make som inte har omfattande omvårdnadsbehov avböjer erbjudet boende och blir kvar inom vård- och omsorgsboendet kan detta medföra problem för utföraren och med förmedlingen av lediga lägenheter inom det aktuella vård- och omsorgsboendet.

Förvaltningen vill även framföra att eventuellt ökade kostnader för äldreomsorgen måste kompenseras i ersättningssystemet för att detta ska bli praktiskt möjligt att genomföra.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Lekberg m.fl. (S) och Inger Stark (V), bi-

laga.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Ersättning till utföraren

Förvaltningen instämmer i stadsledningskontorets förslag att ersättning för basservice ska utgå för den medflyttande make/maken, även om denne inte har något eget omvårdnadsbehov. Den föreslagna nivån, 40 procent av nivå 1, kan anses som rimlig.

Förvaltningen menar att förslaget till hur ersättningen ska fastställas är otydligt. Ersättningen bör inte förhandlas med utföraren i varje enskilt fall, utan utgå från fastställda ersättningsnivåer och fattat biståndsbeslut. Där den medflyttande har ett eget omvårdnadsbehov bedöms det som hemtjänstinsatser. Om sedan omvårdnadsbehovet ökar finns möjlighet att omvandla beslutet från hemtjänstinsatser till vård- och omsorgsboende även för den medflyttande parten. Om den medflyttande inte har något omvårdnadsbehov ersätts utföraren för basservice enligt ovan.

Förvaltningen är tveksam till förslaget att införa ett förbehåll i beslutet som innebär att det kan omprövas om till exempel den make/maka som har insatsen inte längre bor i aktuellt boende. I dagsläget finns inga alternativ att erbjuda. Tillgången till servicehus är begränsat, och kräver biståndsbeslut utifrån omvårdnadsbehov. Trygghets- och seniorboende förmedlas av bostadsförmedlingen.

Den enskildes avgifter

Förvaltningen föreslår att medflyttande make/maka utan omvårdnadsbehov, utöver hyra och matavgift, också betalar en avgift för den basservice han eller hon tar del av i vård- och omsorgsboendet.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Reservation anfördes av vice ordföranden Eva Fagerhem m.fl. (S), ledamöterna Johan Faxér m.fl. (MP) och Carita Stenbacka Tenezakis (V), *bilaga*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Det är angeläget att äldre par ska kunna få fortsätta att leva tillsammans och själva bestämma över sin livssituation. Äldreomsorgens målsättning ska vara att finna lös-

ningar som passar och kan tillgodose de äldre parens individuella behov och önskemål, så långt som möjligt. Då behov och förutsättningar kan skilja sig åt hos paren som ansöker om parboende, är det angeläget att skapa ett flexibelt system som ger möjlighet att finna den bästa lösningen i varje enskilt fall. I stadsdelen är det hittills fyra personer som efterfrågat parboende.

Förvaltningen ställer sig positiv till stadsledningskontorets förslag till modell, om ersättning för basservice samt att det finns möjlighet till förhandling i varje enskilt fall. Det är också bra att stadsledningskontoret ger vägledning att stadens ersättningsnivåer för verksamhet i särskilda boenden för äldre och för hemtjänst i ordinärt boende, avlösning, ledsagning kan användas när parterna förhandlar om lämplig ersättningsnivå för medflyttande maka/make.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 september 2011 i enlighet med förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Lars Jakobsson m.fl. (MP), *bilaga*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Bengt Roxne m.fl. (S) och vice ordförande Leif Larsson (V), *bilaga*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att förslaget bör förtydligas i följande avseenden:

Provboende

I anvisningarna för tillämpning av parboendegarantin (dnr 119-97/2011) står det:

”Det kan vara svårt att förutse vad det innebär att bo tillsammans i samma lägenhet inom ett vård- och omsorgsboende. Den maka/make som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende ska därför rekommenderas 3-månaders provboende innan de avyttrar sin bostad. Under den tiden ska den medflyttande makan/maken endast betala boendekostnaden i det ordinära boendet samt avgift för kost och eventuell hemtjänst på vård och omsorgsboendet.”

Detta kommer att innebära en intäktsförlust under tre månader för hyran. Förslaget behöver förtydligas så att det framgår om tillämpningsanvisningarna för äldreomsorgens avgiftssystem ska gälla i sin helhet, i dessa fall, även när det gäller reglerna kring nedsatt avgift vid inflyttning till vård- och omsorgsboende. Konsekvensen kan i så fall bli att stadsdelen får kompensera för dubbla boendekostnader i ytterligare tre månader.

Ersättning

Förslaget behöver förtydligas så att det framgår om kostnaden för maten är inräk-

nad i ersättningen för basservice. Förvaltningen förordar en fast ersättning för basservice framför att ersättningen måste förhandlas i varje enskilt fall. Modellen för grundersättning på servicehus kan vara en förebild. Ersättningen till utföraren när en medflyttande make/maka bor kvar på vård- och omsorgsboendet i väntan på erbjudande om ett alternativt boende bör också förtydligas.

Kvarboende

Allt fler av stadens servicehus är planerade att ombildas till trygghetsboende. Möjligheten till förtur till trygghetsboende är därför en förutsättning för att stadsdelarna ska kunna erbjuda en annan bostad om parboende inte längre är aktuellt.

Allmänt

Sammantaget innebär parboendegarantin en ökad kostnad för stadsdelarna och troligen i vissa fall även ett inkomstbortfall för utföraren om en plats upptas av en person utan behov av heldygnsomsorg i väntan på att ett alternativt boende ska erbjudas.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2011 enligt förvaltningens förslag,

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 oktober 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Ersättning till utföraren

I det förslag om införande av parboendegaranti som beslutats av äldrenämnden framhåller äldreförvaltningen att det finns ett stort antal utförare i stadens valfrihetssystem och att det är viktigt att det finns en enhetlig ersättning som gäller alla utförare. I stadsledningskontorets förslag till ersättningsmodell framgår inte detta klart. Tvärtom ska förvaltningarna förhandla med utförarna om lämplig ersättningsnivå för medflyttande make/maka. Stadsledningskontoret gör bedömningen att beslut om parboende i förhållande till en privat vårdgivare kan anses vara en riktad upphandling av tjänst som varje nämnd måste göra vid behov.

Enligt förvaltningens mening är det viktigt ur ett brukar- och likställighetsperspektiv att stadens parboendegaranti inte riskerar att påverkas negativt av ekonomisk förhandling mellan beställare och utförare. Förvaltningen anser att staden vid upphandling av utförare av vård- och omsorgsboende ska säkerställa stadens parboendegaranti i förfrågningsunderlag och i avtal och att ersättning för basservice i vård- och omsorgsboende därigenom regleras. Det bör också regleras i avtal att stadens ersättningsystem för övriga biståndsbeslutade insatser gäller medflyttande make/maka.

Det framgår inte av stadsledningskontorets förslag huruvida mat till den medflyttande ingår i den ersättning som ska utgå till utföraren. Efter kontakter med kontorets handläggare blev det förtydligat att heldygnskost ska ingå. Förvaltningen ställer sig

tveksam till om detta är lämpligt. Det kan ju vara så att den medflyttande väljer att laga egen mat i sin lägenhet. Alla lägenheter är inte lämpade för detta men det är ett tänkbart scenario. Förvaltningen föreslår därför att ersättningen delas upp i två delar, en del som täcker basservice och en del som täcker mat och som endast utgår då den enskilde äter. I de fall den medflyttade väljer att äta ibland innebär detta en viss administration.

I förslaget från stadsledningskontoret framgår att vid förhandling bör, med beaktande av de fastställda ersättningsnivåerna, ersättning för enbart basservice för medflyttande utan omvårdnadsbehov kunna beräknas till 40 % av nivå 1 utifrån ersättningsnivån per dygn till utförare av verksamhet i särskilda boenden för äldre. Det framgår inte av förslaget hur kontoret kommit fram till denna nivå. Enligt förvaltningen ligger denna ersättning alldeles för högt. Utgångspunkten vid parboende är att den medflyttande personen inte själv har behov av vård- och omsorgsboende och man kan därför anta att man inte kommer att utnyttja särskilt mycket av basservicen. I det avtal som Kungsholmens stadsdelsnämnd tecknat för parboende med Borgerikapets Äldrehem utgör ersättningen för basservice inklusive mat ca 70 % av stadsledningskontorets föreslagna nivå vilket enligt förvaltningen är mer rimligt.

En annan merkostnad som måste beaktas är när det inte längre är aktuellt med parboende och den medflyttande maken/makan måste bo kvar i vård- och omsorgsboende i väntan på annat boende. Då upptas en plats som utföraren inte kan belägga och få ersättning för. Enligt stadens avtal får utföraren idag ersättning i sju dagar enligt lägsta ersättningsnivå för tom plats. Ett alternativ kan enligt äldreförvaltningens ärende om parboendegaranti vara att ersättning enligt lägsta nivå utgår så länge platsen inte kan beläggas. Ersättning enligt lägsta nivå till privata utförare är i år 1 146 kronor per dygn. Enligt förvaltningens bedömning kan parboende i vård- och omsorgsboende där den ena maken inte har omvårdnadsbehov inte förväntas bli omfattande. En ersättning med 1 146 kr per dygn kan ändå bli en betydande merkostnad för stadsdelsnämnden om det blir svårt att erbjuda annan bostad inom rimlig tid.

Avgifter

Stadsledningskontoret föreslår att den medflyttande inte ska betala omsorgsavgift så länge inget omvårdnadsbehov föreligger. Enligt förvaltningen kan det ur likställighetssynpunkt vara rimligt att den medflyttande betalar motsvarande den grundavgift som betalas vid boende på servicehus. Grundavgiften är 114 kr per månad och då ingår trygghetslarm vilket det också gör i parboendegarantin.

Övrigt

I ”Anvisningar för tillämpning av parboendegaranti” framgår att utföraren ska erbjuda alternativt boende när endast den medflyttande maken/makan bor kvar. Om inte utföraren har något lämpligt alternativ kan servicehuslägenhet vara en möjlighet. Förvaltningen anser att det behöver förtydligas i anvisningarna om hur många erbjudanden om ersättningslägenhet den enskilde ska få.

Slutligen vill förvaltningen framhålla vikten av att en anpassning av Paraplysystemet för att hantera parboendegarantin görs skyndsamt.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget till ersättningsmodell för medflyttande make/maka.

Av äldreförvaltningens tjänsteutlåtande om införande av parboendegaranti framgår att en hyresgäst enligt hyreslagen har en principiell rätt till förlängning av hyresavtalet när hyresvärden säger upp avtalet, s.k. direkt besittningsskydd. Detta gäller även för lägenheter inom ett vård- och omsorgsboende. Det kan dock skrivas in i kontraktet att den enskilde inte kan bo kvar i lägenheten om det inte längre är aktuellt med parboende. Vidare framgår att den enskilde måste erbjudas ett alternativt boende om den tidigare bostaden avyttrats.

Förvaltningen anser att det behöver tydliggöras vad som gäller om den som beviljats vård- och omsorgsboende avlider eller om parboendet av annan anledning inte längre är aktuellt. Som förvaltningen ser det borde det i dessa fall vara rimligt att den av parterna som behöver annan bostad får förtur till senior- eller trygghetsboende, förutsatt att inget direkt omvårdnadsbehov föreligger.

Förvaltningen anser att man i dessa fall även bör reglera hur många gånger man har rätt att tacka nej till erbjudna boendalternativ. I avvaktan på att annan bostad kan ordnas bör utföraren få någon form av kompensation för den ersättning som tidigare utgått för den av makarna som beviljats insats i form av vård- och omsorgsboende. Förvaltningen föreslår att ersättning motsvarande nivå 1 ska utgå tills nytt boende för den efterlevande ordnats. Detta innebär att verksamhet i enskild regi för närvarande ersätts med 1 146 kronor per dygn och verksamheter i egen regi med 1 087 kronor per dygn.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Reservation anfördes av ledamoten Jakob Dencker m.fl. (MP), vice ordförande Mia Pärni m.fl. (S) och tjänstgörande ersättare Leo Ahmed (V), *bilaga*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 septem-

ber 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i stort med stadsledningskontorets förslag som beskriver vilka principer som ska gälla för ersättning till utförarna för den medflyttande makan/maken utan omvårdnadsbehov. Dock anser förvaltningen att beskrivningen av vilka tjänster som ingår i basservicen mer exakt bör beskrivas exempelvis hemhjälpinsatser som tvätt och städning i det gemensamma boendet. En tydlig beskrivning underlättar förvaltningens förhandlingar med de privata utförarna.

Stadsledningskontorets förslag är att en riktad upphandling ska genomföras när parboende är aktuellt hos en privat utförare. Förvaltningen anser att det tydligare ska beskrivas vad som ingår i begreppet riktad upphandling och att denna rutin borde kunna förenklas och istället utgöras av ett individuellt avtal.

Den medflyttande makan/maken har principiell rätt till förlängning av hyresavtalet när hyresvärden säger upp avtalet, detta gäller även för lägenheter i vård- och omsorgsboende. Denna situation kan uppstå när makan/maken som har behov av vård- och omsorgsboende inte längre bor på det aktuella boendet. Kontraktet formuleras så att den berörda makan/maken då ska erbjudas annat boende. Förvaltningen vill understryka att det är angeläget att möjlighet till förtur till annat lämpligt boende finns. Väntan på boendet måste bli så kort som möjligt då utebliven ersättning för en plats i ett vård- och omsorgsboende är mycket kostsamt för den berörda utföraren.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Sonny Österman m.fl. (M), ledamot Daniel Forslund (FP) med instämmande av ersättare Simon Lundberg (C), *bilaga*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget och anser att den begränsade efterfrågan om parboende som finns idag kan staden tillmötesgå. Det är bra att kostnaderna regleras i förhållande till utförare i vård- och omsorgsboende. För förvaltningen kan det bli en ökad kostnad beroende på hur stor efterfrågan är.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen anser att det är viktigt att äldre par ska kunna få fortsätta att leva tillsammans och själva bestämma över sin livssituation. Äldreomsorgens målsättning ska vara att finna lösningar som passar och kan tillgodose de äldre parens individuella behov och önskemål, så långt som möjligt.

Att få möjlighet att fortsätta att leva tillsammans stämmer också väl överens med äldreförvaltningens värdegrund. "Äldreomsorgen i Stockholm ska präglas av, självbestämmande, individualisering och valfrihet." Utformningen av det stöd som ges inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet."

Det är viktigt att parboendegarantin utformas så den kan passa varje pars unika behov.

Förvaltningen ställer sig positiv till stadsledningskontorets förslag till modell om ersättning för basservice samt att det finns möjlighet till förhandling i varje enskilt fall.

Äldreförvaltningen hänvisar i sitt förslag till förvaltningarnas möjlighet att bevilja servicebostad till maka/make när parboende inte längre är aktuellt. Förvaltningen vill i detta sammanhang belysa att antalet serviceboenden och insatser i form av serviceboende minskar till förmån för trygghetsboende. Förvaltningen ser det därför som angeläget att äldreförvaltningen tar kontakt med bostadsförmedlingen för att utreda möjligheten till förtur till trygghetsboenden.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har tagit del av stadsledningskontorets förslag på ersättning i vård- och omsorgsboende i samband med parboendegarantin. Förvaltningen bedömer att förslaget innebär en avvägd modell där ersättningen grundas utifrån behovet i det enskilda fallet. Det är viktigt att man inte tillämpar en schablonersättning för basservicen, utan att ersättningen anpassas efter parens olika behov och förutsättningar. En schabloner-

sättning skulle kunna innebära att vård- och omsorgsboenden får en högre ersättning för den medflyttande makan/maken än vad som egentligen är aktuellt med hänsyn tagen till hennes/hans behov.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden tillstyrker det remitterade förslaget.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av Erik Malm m.fl. (MP), *bilaga*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på stadsledningskontorets förslag till ersättningsmodell för basservice i vård- och omsorgsboenden för medflyttande maka/make. Enligt förslaget blir ersättningen till utföraren 40 % av nivå 1 utifrån ersättningsnivån per dygn.

Stadsledningskontoret skriver också i sitt förslag att ”ersättningen måste dock förhandlas i varje enskilt fall utifrån de förutsättningar som föreligger. Av beslutet ska det också framgå att beslutet kan komma att omprövas vid väsentligt förändrade förhållanden t.ex att maken/makan som har behov av bistånd inte längre bor på aktuellt boende”.

Stadsdelsförvaltningen föreslår dock att det i ersättningsmodellen även är reglerat hur ersättningen till utföraren ska se ut då den vårdbehövande makan/maken inte längre bor kvar på boendet. Förslag att utföraren får ersättning i nivå 1 fram till dess att den kvarboende makan/maken flyttar till annat boende.

Pensionärsrådets synpunkter

Pensionärsrådet anser inte att matavgift automatiskt ska ingå för medflyttande maka/make. En fullt frisk medflyttande ska inte tvingas att av kostnadsskäl inta all sina måltider på boendet.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Majvi Andersson m.fl. (S), *bilaga*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2011

har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till äldreförvaltningens förslag om parboendegaranti i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Det är viktigt att äldre ges möjlighet att kunna bo tillsammans oavsett makans/makens vårdbehov och att boendet är utformat på ett så lämpligt sätt som möjligt. Ett bra alternativ kan vara det som äldreförvaltningen lyfter fram i remissen, parlägenheter som består av två sammanbyggda lägenheter med separata ingångar. Den ena lägenheten ingår i ett vård- och omsorgsboende (demens eller somatisk) och den andra lägenheten tillhör seniorboende. Denna boendeform underlättat också för makan/maken att bo kvar i sin bostad också efter att parboende inte längre är aktuellt.

Då det kan vara svårt för makan/maken att förutse vilka påfrestningar det kan innebära att bo tillsammans på ett vård- och omsorgsboende, instämmer förvaltningen i äldreförvaltningens förslag att den maka/make som flyttar med till ett vård- och omsorgsboende ska rekommenderas tre månaders provboende innan de avyttrar sin bostad.

Förvaltningen anser vidare att det är viktigt att följa hur behovet av parboende utvecklas och ändras med tiden i syfte att kunna erbjuda de boendeformer som efterfrågas.

Kvarboende

Äldreförvaltningen hänvisar i sitt förslag till förvaltningarnas möjlighet att bevilja servicebostad till maka/make när parboende inte längre är aktuellt. Förvaltningen vill i detta sammanhang belysa att antalet serviceboenden och insatser i form av serviceboende minskar till förmån för trygghetsboende som är ett alternativ som den äldre kan välja utan biståndsbeslut. Förvaltningen ser det därför som angeläget att äldreförvaltningen tar kontakt med bostadsförmedlingen för att utreda möjligheten till förtur till trygghetsboenden.

Ersättningsmodell

Stadsledningskontoret anser att beslut om parboende i förhållande till privat vårdgivare kan anses vara en riktad upphandling av tjänst som varje nämnd måste göra vid behov, då behov och förutsättningar skiljer sig åt bland paren som ansöker om parboendegaranti.

Förvaltningen instämmer i att behoven och förutsättningarna varierar, men är tveksam till att varje nämnd, utan närmare reglering förutom rekommendationer, påbjuds att upphandla tjänsten vid varje individuellt fall. Detta kan medföra inadekvata skillnader i kostnader.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2011 enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Birgit Marklund Beijer m.fl. (S), *bilaga*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Det är rimligt att äldre par som så önskar får möjligheten att bo tillsammans, även om endast den ena har behov av vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg. SDF vill samtidigt lyfta fram att parboende inom samma boende/hus men i olika boendeformer tillämpas redan idag. Genom den mångfald av utförare och boenden som finns kan önskemål om parboende ofta lösas genom dialog och samverkan mellan de berörda makarna, biståndshandläggaren och utföraren.

Förvaltningen är i stort sett positiv till SLKs förslag men anser att vissa delar behöver tydliggöras. I stadens valfrihetssystem finns ett stort antal utförare varför det är viktigt att det finns en eller par ersättningsnivåer för basservice vid parboende som gäller för alla utförare. En riktad upphandling och förhandling om en ersättning i varje enskilt fall kan innebära ett köpsläende som, förutom att öka administrationen, kan ge eftertraktade boenden möjlighet att ta ut en hög ersättning vilket kan påverka valfriheten för de sökande paren.

Som SLK framhåller skiljer sig behoven åt bland paren som söker om parboende. SDF tror att i många fall har också den medflyttande ett visst omvårdnadsbehov som behöver tillgodoses utöver vad som kan tänkas ingå i ersättning för basservice. Hjälpbehovet kommer då att omfattas av sedvanlig biståndsbedömning då utföraren, i enlighet med förslaget, får debitera beställande förvaltning enligt gällande ersättningsnivåer för hemtjänst.

Förvaltningen saknar förslag på ersättning till utföraren då det inte längre är aktuellt med parboende och den medflyttande bor kvar på vård- och omsorgsboendet i väntan på annat boende. Det innebär en merkostnad för utföraren då en plats upptas av en boende för vilken utföraren inte får ersättning för enligt stadens ersättningssystem för vård- och omsorgsboende.

När det gäller avgifter anser förvaltningen att det är självklart att den medflyttande i enlighet med förslaget betalar hyra och mat och för omsorgen om omsorgsbehov föreligger. I och med att den medflyttande har tillgång till personal dygnet runt, trygghetslarm, gemensamma aktiviteter och hälso- och sjukvårdsinsatser är det som förvaltningen ser det befogat att en mindre avgift tas ut för denna grundtrygghet i de fall ingen omsorgsavgift tas ut.

RESERVATIONER M.M.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Christopher Ödmann m.fl. (MP) enligt följande.

1. Att godta förvaltningens förslag till beslut
2. Att också par där den ene har demens eller psykisk funktionsnedsättning ska kunna omfattas av parboendegarantin
3. Att utöka provboendetiden till sex månader

Det är hög tid att en parboendegaranti börjar gälla. Alla äldre par som önskar fortsätta bo tillsammans måste kunna omfattas av den rättigheten, även i de fall då den ena har demens eller psykisk funktionsnedsättning. Kostnadsfrågorna måste gå att lösa.

Det kan även vara av värde med en längre tid för provboende än tre månader, då det är svårt att i förväg veta vilka påfrestningar det kan innebära att bo tillsammans i samma lägenhet inom ett vård- och omsorgsboende.”

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mirja Räihä Järvinen m.fl. (S) enligt följande.

”Det är mycket bra att Stockholm äntligen har kommit så långt att gifta äldre får rätt att bo tillsammans livet ut. Vi vill dock påpeka vikten av jämlik bedömning över hela staden, alla stadsdelar skall kunna erbjuda möjligheten till parboende.”

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (MP) enligt följande.

Stadsdelsnämnden beslutar att

1. I huvudsak godkänna förvaltningens svar på remissen och överlämna den till kommunstyrelsen
2. Även hänvisa till Miljöpartiets reservation i äldrenämnden av den 22 mars 2011.

Farsta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Karin Lekberg m.fl. (S) och Inger Stark (V) enligt följande.

Vi instämmer i SDN Farstas pensionärsråds yrkande att det vore utmärkt om parboende kunde erbjudas vid Edö i form av plats på servicehuset för den make eller maka som ska flytta in och boende vid vård- och omsorgsboendet för den av makarna som har ett sådant behov.

Vi vill uppmana förvaltningen att beakta behovet av parboende vid kommande planering av äldreboende, även i andra boenden än Edö.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Eva Fagerhem m.fl. (S), ledamöterna Johan Faxér m.fl. (MP) och Carita Stenbacka Tenezakis (V) enligt följande.

1. godta förvaltningens förslag till beslut
2. Att också par där den ene har demens eller psykisk funktionsnedsättning ska kunna omfattas av parboendegarantin
3. Att utöka provboendetiden till sex månader

Det är hög tid att en parboendegarant börjar gäla. Alla äldre par som önskar fortsätta bo tillsammans måste kunna omfattas av den rättigheten, även i de fall då den ena har demens eller psykisk funktionsnedsättning. Kostnadsfrågorna måste gå att lösa.

Det kan även vara av värde med en längre tid för provboende än tre månader, då det är svårt att i förväg veta vilka påfrestningar det kan innebära att bo tillsammans i samma lägenhet inom ett vård- och omsorgsboende.”

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Lars Jakobsson m.fl. (MP) enligt följande.

”Äntligen kan vi ge de äldre med partner trygghet, om de så vill kan de få leva hela livet tillsammans om det inte vore för ett litet men. Tyvärr kan vi konstatera att demens och psykisk funktionsnedsättnings boendet är undantagna vilket leder till en ökad stigmat-isering av dessa åkommor. Alla som är insatta i just dessa sjukdomar vet att närmiljön och de käraste är av väsentlig vikt för de drabbades välbefinnande. Även dessa sjuk-domstillstånd bör inkluderas i parboendegarantin.

Användandet av 4:1 samt 4:2 SoL är en bra juridisk teknisk lösning, dock kan då beslut endast överklagas via kommunalbesvär och ej förvaltningsbesvär vilket gör att

rätts-säkerheten för individen sätts på undantag vilket inte är acceptabelt. Ärende av detta slag är avgörande för människor och ska kunna prövas av rätt som kan avgöra om förvaltningens bedömning lever upp till uttalad garanti.

Att förvaltningen kommer att fatta dessa beslut med förbehåll, talar än mer för att ge de behovsprövande möjligheten att få sin sak prövad i rättslig instans. Stadsledningskontorets rekommendation till ersättning för medföljande make/maka är rimlig och bör användas som riktlinje vid förhandlingarna och endast synnerliga skäl ska kunna påverka förändring av denna ersättningsnivå.

Miljöpartiet i Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd föreslår

- att äldrenämndens förslag bifalls
- att demens och psykosgeriatriska sjukdomar inkluderas i garantin
- att prövotiden för medföljande make/maka utvidgas till 6 månader
- att möjligheten till förvaltningsbesvär ges
- att stadsledningskontoret ersättningsrekommendationer för medföljande make/maka följs och att endast synnerliga skäl kan påverka dessa belopp.”

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Bengt Roxne m.fl. (S) och vice ordförande Leif Larsson (V) enligt följande.

”Vi ställer oss bakom (S):s särskilda uttalande i Äldrenämndens beslut 2011-03-22, § 12”

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Jakob Dencker m.fl. (MP), vice ordförande Mia Päärne m.fl. (S) och tjänstgörande ersättare Leo Ahmed (V) enligt följande.

Förslag till beslut:

1. Att i huvudsak stödja förvaltningens förslag till beslut.
2. Att därutöver anföras att det är viktigt att även par där den ene har demens eller psykiskt funktionshinder ska kunna omfattas av parboendegarantin. Vi vill att man utreder den delen separat.
3. Att utöka provboendetiden till sex månader.

Det är viktigt att få parboendegarantin att börja gälla snarast. Det är många par som har kommit i kläm och fått utstå stort lidande som en skilsmässa kan innebära i en besvärlig tid i livet.

Det är också viktigt att man inte utesluter par där den ena maken är dement eller har psykiska funktionshinder. Dessa par är de mest utsatta och sårbara. Eftersom man har individuell prövning av alla insatser så menar vi att man bör kunna hitta lösningar för även dessa par. En make/maka som är helt pigg och frisk kommer med all sannolikhet inte att välja ett demensboende. Däremot kan det finnas äldre par där båda har

stort behov av vård men den ene inte är klassad som dement som borde få tillgång till gemensamt boende för dementa. För att inte försena ärendet föreslår vi att man bryter loss den delen och återremitterar den för vidare utredning.

Vi vill också utöka provboendetiden till 6 månader. En flytt på gamla dagar är upp slitande och besvärlig och det tar tid att komma in i vanlig rytm. Det kan vara svårt att göra en snabb bedömning av hur det nya boendet fungerar.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Sonny Österman m.fl. (M), ledamot Daniel Forslund (FP) med instämmande av ersättare Simon Lundberg (C) enligt följande.

Redan i april 2010 liksom i verksamhetsplanen för 2011 påpekade Allianspartierna i Skarpnäcks stadsdelsnämnd hur viktigt det är att äldre par som önskar bo tillsammans också under de sista åren i livet inte tvingas skiljas åt på grund av att endast en av parterna har beviljats vård- och omsorgsboende.

Att staden nu reviderar både ersättningsystem och riktlinjer för att tillmötesgå detta krav är efterlängtat av många äldre, och det är särskilt glädjande att Alliansregeringen nu även tagit initiativ till en lagändring för att försäkra denna rätt till alla äldre makar och sammanboenden i hela landet. En parboendegaranti som innebär att äldre par får fortsätta leva tillsammans, även när den ena i relationen behöver komma till någon form av äldreboende, ska i enlighet med tidigare beslut införas i Skarpnäck så snart stadens regelverk är klart.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Erik Malm m.fl. (MP) enligt följande.

Miljöpartiet menar att det nuvarande tjänsteutlåtandet behöver kompletteras med:

1. att matavgifterna inte per automatik ska ingå för medflyttande maka/make
2. att provboendeperioden ska vara möjlig för alla oavsett ekonomisk situation enligt vad som sägs nedan.
3. att besittningsskyddet inte ska skrivas bort i kontrakten
4. att också par där den ene har demens eller psykisk funktionsnedsättning ska kunna omfattas av parboendegarantin.

I likhet med pensionärsrådet anser vi också att matavgifterna inte per automatik ska ingå för medflyttande make/maka. Den som kan laga mat ska självklart fortfarande få göra det och inte tvingas betala för färdiglagad mat. Vi menar att det riskerar att i onödan göra den medflyttande mer osjälvständig och skynda på det egna åldrandet. En

aspekt som bör lyftas är att den medflyttande troligtvis medför att den vårdbehövande mår betydligt bättre och får bättre omsorg än vad som annars skulle vara fallet.

Det framgår inte om den medflyttande under provperioden ska betala fullt för båda boenden under tremånadersperioden. Är det så finns det risk att det bara är välbeställda äldre som i praktiken har denna möjlighet, något vi anser vore mycket fel. Vi anser att stadsdelsnämnden Södermalm bör föreslå att provboendeperioden ska kunna ske utan extra kostnad, eller till en begränsad kostnad. Men med säkerställande att alla oavsett ekonomi har den möjligheten.

Äldrenämnden skriver att även om det finns en möjlighet att förhandla bort besittningsskyddet skulle det vara orimligt att tvinga den enskilde att flytta om denne avyttarat sin tidigare bostad. De anser att kontraktet bör formuleras så att det framgår att kontraktet kan komma att sägas upp och att den enskilde ska erbjudas annat boende om så behövs. Vi menar att besittningsskyddet inte ska behöva skrivas bort. Det är en viktig trygghet för den medflyttande att veta att den ska kunna bo kvar om den så önskar, i det som blivit dennes nya hem. Däremot hindrar det ju inte att förvaltningen kan erbjuda andra bättre alternativ den dagen personen blir ensam och inte själv har behov av omsorgsboendet. Men den enskilde måste ha rätt att kunna bo kvar.

Vi anser vidare att parboendegaranti även bör gälla för par där den ene har demens eller psykisk funktionsnedsättning. Självfallet kan samma behov av att fortsätta bo tillsammans med sin livspartner finnas lika väl i dessa situationer.

Älvsjöstadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Majvi Andersson m.fl. (S) enligt följande.

När det gäller hur frågan om kvarboende på vård- och omsorgsboende

ska lösas nämns möjligheten att hänvisa till ett boende på trygghetsboende, en boendeform som dock förmedlas genom Bostadsförmedlingen. Det förtjänar att påpekas att det med nuvarande regler inte går att få trygghetsboende innan man fyllt 75 år.

Avsikten är att ta ut en ersättning för den medflyttandes utnyttjande av basservicen på boendet i form av personal dygnet runt, trygghetslarm, hälso- och sjukvårdsinsatser och gemensamma aktiviteter. Vi anser inte det är rimligt att bara ta ut en schablonavgift från den enskilde för detta. Det måste bestämmas från fall till fall, det kan mycket väl bli så att den medflyttande inte utnyttjar några, eller bara delvis, de resurser som finns på boendet och då ska de givetvis inte heller betala för dem.

Östermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Stefan Nilsson m.fl. (MP) enligt följande.

Det är mycket glädjande att denna fråga nu löses, så att par ska kunna få bo tillsammans även där bara den ena partnern har behov av vård- och omsorgsboende med heldygnsvård. Frågan om parboendegaranti var, bl. a. på Miljöpartiets initiativ, uppe för omröstning i kommunfullmäktige redan i juni 2010. Den borgerliga majoriteten röstade då ner vårt förslag att i riktlinjerna för äldreomsorgen skriva in rätten för par att bo ihop på vård- och omsorgsboende. Det är mycket positivt att frågan om denna rätt nu äntligen förverkligas.

I förvaltningens förslag till tjänsteutlåtande föreslås möjligheten att ta ut en mindre avgift från den medflyttande utöver kostnaden för mat och hyra. Det skulle kunna vara befogat så länge det inte är på en nivå som begränsar den ekonomiska möjligheten att bo ihop. Samtidigt menar vi att den medflyttande inte bara ska ses som en kostnad utan också en tillgång, eftersom han/hon bidrar till visst stöd i omsorgen av sin partner och social samvaro, något som tyvärr ofta inte hinns med i tillräcklig omfattning av personalen. Detta kan också vara positivt för övriga boende.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Birgit Marklund Beijer m.fl. (S) enligt följande.

Det är mycket positivt att Stockholm äntligen har kommit så långt att äldre gifta par får rätt att bo tillsammans livet ut. Det finns dock delar i förslaget som förvaltningen tar upp som behöver tydliggöras. Det råder också vissa oklarheter kring hur den medflyttandes hyra i det ordinarie boendet ska ersättas.